

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Curtea Constituțională a clarificat temeiurile pentru dizolvarea Parlamentului

Noua Lege cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Moldovei este neconstituțională

Fostul șef al Procuraturii Anticorupție - reținut de procurori și eliberat de judecători în următoarea zi

În 2020 Moldova s-a menținut în topul țărilor cu cele mai multe adresări și condamnări la CtEDO

Au fost selectați cei trei candidați din care trebuie ales judecătorul moldovean la CtEDO

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

Curtea Constituțională a clarificat temeiurile pentru dizolvarea Parlamentului

La 18 ianuarie 2021, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă [sesizarea](#) unui grup de deputați PAS privind posibilitatea autodizolvării Parlamentului cu votul a 2/3 (67) din deputați.

Potrivit [deciziei de inadmisibilitate](#), Constituția și [jurisprudența anterioară a Curții](#) prevede un răspuns cert pentru situația în care dizolvarea Parlamentului ar fi permisă. Curtea a reiterat că dizolvarea Parlamentului este posibilă numai în condițiile prevăzute de [art. 85 din Constituție](#). Acesta prevedea doar două situații în care Parlamentul poate fi dizolvat: (1) imposibilitatea formării Guvernului sau neadoptarea legilor timp de trei luni și; (2) refuzul repetat al Parlamentului de a oferi votul de încredere Guvernului. Curtea a explicat că dizolvarea Parlamentului este o sancțiune aplicată acestuia pentru comportamentul imputabil Parlamentului. Dizolvarea Parlamentului pentru comportamentul altor autorități (ex. nepropunerea unui Prim-ministru de către Președinte timp de 3 luni) nu poate servi drept temei de dizolvare.

Autodizolvarea Parlamentului, deși este prevăzută de legislația altor țări, nu este prevăzută de Constituția Republicii Moldova. Ipotetic, autodizolvarea Parlamentului ar fi posibilă doar dacă mai mult de 50 de deputați și toți supleanții acestora pe lista partidelor ce au participat la alegeri depun cereri de demisie. Aceasta ar conduce, de fapt, la lipsa cvorumului necesar pentru adoptarea legilor, iar peste 3 luni ar apare motiv de dizolvare a Parlamentului - neadoptarea legilor.

Noua Lege cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Moldovei este neconstituțională

La [3 decembrie 2020](#), deputații PSRM și ai platformei Pentru Moldova (Partidul Șor) au adoptat în prima lectură [proiectul de Lege cu privire la funcționarea limbilor pe teritoriul Republicii Moldova](#). Proiectul a fost adoptat în prima lectură fără ca acesta să fie discutat în toate comisiile parlamentare, o procedură obligatorie conform legii. Proiectul a fost înregistrat în Parlament drept inițiativă legislativă de patru deputați socialiști. La [16 decembrie 2020](#), în cadrul unei ședințe nocturne a Parlamentului, [proiectul a fost adoptat în lectură finală](#), fără acordul Guvernului. În aceeași zi, [Legea a fost promulgată de Președintele Dodon](#).

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Curtea Constituțională - Limba de stat (română) este de fapt limba de comunicare interetnică. Acordând acest statut limbii ruse, este subminată forța integratoare a limbii de stat, ceea ce este contrar Constituției.

Legea conferea limbii ruse statut de limbă de comunicare interetnică. Ea prevedea că șefii instituțiilor de stat erau obligați să cunoască limba rusă. Actele oficiale ale autorităților publice urmau a fi traduse în limba rusă, iar înscrisurile de pe firmele instituțiilor publice urmau a fi dublate în limba rusă. La solicitare, angajații instituțiilor de stat erau obligați să discute, să ofere informații și să asigure traducerea oricăror tipuri de documente în limba rusă.

Curtea a fost sesizată de deputații **Octavian TÎCU**, **Dinu PLÎNGĂU** și **Maria CIOBANU**. La 21 ianuarie 2021, Curtea Constituțională a declarat legea neconstituțională. Curtea a constatat că legea nu asigură un echilibru adecvat dintre protecția limbii române ca limbă de stat și protecția limbilor minorităților etnice din țară. Curtea a notat că legea îi conferă limbii ruse un statut privilegiat în raport cu alte limbi ale minorităților etnice din țară, statut care nu rezultă din Constituție.

Curtea a analizat structura etnică a populației Moldovei conform recensământului din 2014. Conform acestuia, limba maternă pentru cel puțin 78% din cetățenii Republicii Moldova este româna, pe când limba rusă este limbă maternă pentru circa 9,4% din cetățeni. Folosirea limbii ruse este impusă pe tot teritoriul țării, chiar dacă în unele regiuni ale țării ea nu este vorbită. Legea conferea limbii ruse un statut privilegiat în raport cu alte limbi ale minorităților etnice în Republica Moldova, dobândind de facto, alături de limba română, un statut cvasioficial. Limba de stat este de fapt limba de comunicare interetnică. Acordând acest statut limbii ruse, este subminată forța integratoare a statutului limbii de stat, fiind încălcat art. 13 din Constituție.

Curtea a notat și graba cu care această lege a fost adoptată. De la înregistrarea proiectului și până la adoptarea legii au trecut doar 15 zile. Deoarece subiectul legii era unul extrem de sensibil, el presupunea în mod normal dezbateri publice, consultarea opoziției, avizul Guvernului, evaluarea impactului legii, etc. Autorii legii contestate au susținut că implementarea ei nu presupune cheltuieli suplimentare din bugetul de stat, deși este evident că traducerea actelor oficiale, instruirea funcționarilor pentru cunoașterea limbii ruse, angajarea traducătorilor, impuse de lege, implică cheltuieli importante. Curtea a reiterat că, conform art. 131 alin. 4 din Constituție, proiectele de acte legislative cu impact bugetar trebuie acceptate de Guvern până la adoptarea în lectură finală. Guvernul nu a dat acordul pentru această lege, ceea ce de asemenea atrage după sine neconstituționalitatea legii.

Fostul șef al Procuraturii Anticorupție - reținut de procurori și eliberat de judecători în următoarea zi

La 19 ianuarie 2021, Viorel MORARI, șeful suspendat al Procuraturii Anticorupție, a fost reținut de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cazuri Speciale (PCCOCS). DI Morari a fost citat de PCCOCS în calitate de bănuț pentru „exces de putere”, „fals în acte publice”, „reținerea sau arestarea ilegală” și „tragerea cu bună-știință la răspundere penală a unei persoane nevinovate”. În dimineața zilei de 19 ianuarie el s-a prezentat în fața procurorilor. Ulterior, PCCOCS l-a pus sub învinuire.

Procurorii au solicitat arestarea lui Viorel Morari într-un dosar penal, susținând că el poate fugi de urmărirea penală prin regiunea transnistreană. Judecătorii nu au acceptat argumentul, pe motiv că, de ceva timp, Morari este acuzat într-un alt dosar și nu a fugit.

Potrivit PCCOCS, dl Morari ar fi „organizat inducerea în eroare a judecătorilor care au eliberat mandate de arestare” în privința co-proprietarilor rețelei de benzinării „VENTO”. Morari pledează nevinovat și susține că dosarele ar fi o comandă politică, după ce a decis reluarea anchetei în dosarul penal privind presupusa finanțare din străinătate a Partidului Socialiștilor (detalii în [Buletinul CRJM nr. 25](#)).

PCCOCS a solicitat arestarea preventivă a dlui Morari. Procurorul Renata ANICI a argumentat că arestarea este necesară deoarece dl Morari s-ar putea eschiva de la răspundere, părăsind țara prin regiunea transnistreană. [Potrivit avocaților dlui Morari](#), acesta este deja inculpat într-un alt dosar penal intentat cu circa un an în urmă (detalii în [Buletinul CRJM nr. 24](#)), dar s-a prezentat la fiecare ședință de judecată, dă curs fiecărei citații. Prin urmare, arestul preventiv nu era necesar. La 20 ianuarie 2021, Judecătoria Chișinău sediul Ciocana a respins demersul PCCOCS. Recursul procurorilor a fost respins de către Curtea de Apel Chișinău la 27 ianuarie 2021.

La 26 ianuarie 2021, ex-procurorul anticorupție Roman STATNÎ [a fost reținut](#) de procurorii PCCOCS pentru 72 de ore în dosarul penal în care figurează și dl Morari. Dl Statnii a exercitat urmărirea penală pe cazul „Vento”. Judecătoria Chișinău sediul Ciocana l-a plasat pe dl Statnii în arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile. În ianuarie 2020, dl Statnii și-a dat demisia din Procuratura Anticorupție la sugestia publică a Procurorului General, Alexandr STOIANOGLO.

În 2020 Moldova s-a menținut în topul țărilor cu cele mai multe adresări și condamnări la CtEDO

La 31 ianuarie 2021, CRJM a lansat [nota analitică](#) privind Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) în anul 2020. Analiza CRJM a fost efectuată în baza [Raportului de activitate al CtEDO](#) pentru anul 2020 și a studierii [jurisprudenței CtEDO](#) în cauzele moldovenești.

Deși în 2020 CtEDO a primit cel mai mic număr de cereri îndreptate împotriva Moldovei din ultimii 12 ani (523 cereri), moldovenii s-au adresat la CtEDO de 3 ori mai des decât media europeană. Raportat la populația țării, Moldova s-a plasat pe locul 9 din cele 47 de țări membre ale Consiliului Europei la acest capitol. Având în vedere că în 2020 încrederea în justiție nu a crescut simțitor, se pare că scăderea se datorează reducerii popularității CtEDO în rândul populației, precum și pandemiei.

Până la 31 decembrie 2020, CtEDO a pronunțat 473 de hotărâri în cauzele moldovenești, dintre care 32 în anul 2020. La acest capitol, în 2020, Moldova s-a plasat pe locul 7 din 47 de țări membre. În cele 32 de hotărâri, CtEDO a constatat 50 de violări ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului, majoritatea cărora se referă la activitatea judecătorilor. Cele mai frecvente tipuri de violări constatate sunt neexecutarea hotărârilor judecătorești (violări vechi), maltratarea, anchetarea inadecvată a maltratărilor și a deceselor, detenția în condiții proaste, detenția arbitrară și casarea neregulamentară a hotărârilor judecătorești.

În 2020, CtEDO a înregistrat cel mai mic număr de cereri îndreptate împotriva Moldovei din ultimul deceniu. Chiar și așa, Moldovenii se adresează la CtEDO de trei ori mai des decât media europeană.

La 31 decembrie 2020, 1,054 de cereri moldovenești încă așteptau să fie examinate de CtEDO. 95% dintre acestea au fost preliminar apreciate de CtEDO ca având șanse mari de succes. Aceasta este mai mult decât cererile soluționate în total din 1997 până în 2020 în cele 473 de hotărâri adoptate în cauzele moldovenești.

Au fost selectați cei trei candidați din care trebuie ales judecătorul moldovean la CtEDO

După un exercițiu marcat de suspiciuni de conflicte de interese și excludere a candidaților incozi, Guvernul a identificat trei candidați din care ar putea fi ales viitorul judecător moldovean la CtEDO. Aceștia sunt Diana SCOBIOALĂ, Vladimir GROSU și Nicolae EȘANU.

Mandatul judecătorului Moldovean la CtEDO, dl Valeriu GRITCO, expiră în decembrie 2021. Consiliul Europei a solicitat Republicii Moldovei să desemneze trei candidați, din care Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) să aleagă judecătorul moldovean la CtEDO. Alegerile sunt programate să aibă loc la ședința APCE din iunie 2021.

La 30 noiembrie 2020, Guvernul a aprobat [componenta și regulamentul comisiei responsabile de selectarea celor trei candidați](#). Selectarea s-a făcut în urma unui concurs public deschis, iar comisia urma să finalizeze concursul și să propună Guvernului cei trei candidați până pe 29 ianuarie 2021. Cei 19 membri ai comisiei reprezentau Președinția, Parlamentul, Ministerul Justiției, Curtea Constituțională, instanțele judecătorești, procuratura, mediul academic și societatea civilă. Comisia a fost prezidată de către ministrul Justiției, Fadei NAGACEVSCHI. Candidații urmau a fi evaluați în urma unui interviu, prin punctare, de către fiecare membru al comisiei, în baza a nouă criterii.

13 candidați au depus dosarele pentru concurs. 11 dintre aceștia au fost invitați la interviu, care a avut loc pe 27 ianuarie 2021. Înregistrările video ale interviurilor au fost [plasate pe internet](#) de către Ministerul Justiției. De asemenea, a fost publicat și [punctajul obținut de către fiecare candidat](#) de la fiecare membru al comisiei.

Președintele Igor DODONI-a desemnat drept membru al comisiei pe [Pavel ABRAHAM](#), un fost polițist, avocat și profesor din România. După învestire, Președinta Maia SANDU l-a revocat pe dl Abraham, pe motiv că asupra acestuia planau dubii foarte serioase de integritate. În locul acestuia a fost desemnată judecătorea Judecătoriei Chișinău Viorica PUICA. Se pare că ministrul Nagacevschi a insistat ca în comisie să rămână dl Abraham, iar dna Puica să nu fie admisă. Pe 22 ianuarie 2021, în urma unor discuții aprinse la prima ședință a Comisiei, dna Puica a părăsit ședința, iar dl Abraham a rămas.

Primii trei candidați care au obținut cel mai mare punctaj mediu al membrilor comisiei sunt directoarea Institutului Național al Justiției, dna Diana SCOBIOALĂ, fostul Agent Guvernamental și ministru al Justiției, dl Vladimir GROSU și fostul vice-ministru al Justiției și consilier al Primului-ministru Ion CHICU pe probleme juridice, dl Nicolae EȘANU. Pe locul patru s-a plasat Președintele CRJM, dl Vladislav GRIBINCEA. Analiza punctajelor oferite relevă că dl Gribincea a fost în mod clar depunctat de cel puțin patru membri ai comisiei, printre care Pavel ABRAHAM, deputatul PSRM Vladimir BOLEA, Agentul Guvernamental și Președinta Consiliului Superior al Procurorilor Angela MOTUZOC. În pofida depunctării, el a obținut media

de 92.85 de puncte, cu mai puțin de un punct față de candidatul de pe locul trei, dl Nicolae EȘANU. În urma studierii interviurilor, [jurnaliștii au constatat că mai mulți membri ai comisiei de aflau în conflict de interese](#), însă nici ei, nici candidații (cu excepția dlui Gribincea), nu au declarat conflictul.

La 12 februarie 2021, [Guvernul a aprobat lista primilor trei candidați](#) propuși de comisie. Lista urmează a fi transmisă unui panel de experți independenți, care va comunica Guvernului printr-o scrisoare confidențială poziția sa cu privire la candidați. Panelul poate accepta lista sau recomanda modificarea ei. Ulterior, lista urmează a fi transmisă APCE. Cei trei candidați vor fi invitați la un interviu organizat de către subcomisia APCE pentru selectarea judecătorilor CtEDO. APCE poate restitui lista dacă cel puțin un candidat nu este eligibil pentru funcția de judecător. În caz că acceptă lista, subcomisia face o recomandare APCE cu privire la candidatul favorit, însă membrii APCE sunt liberi să decidă cum își dau votul. Este ales judecător al CtEDO candidatul care a obținut mai mult de jumătate din voturile exprimate în prima runda de vot, sau cel mai mare număr de voturi în a doua rundă. Mandatul judecătorului CtEDO este de nouă ani.

I Echipa CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Daniel GOINIC
Consilier juridic

Nadejda HRIPTIEVSCHI
Directoare de program

Ecaterina POPȘOI
Consilieră juridică

Sorina MACRINICI
Directoare de program

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Ion GUZU
Consilier juridic

Mihaela CIBOTARU
Coordonatoare de comunicare

Ilie CHIRTOACĂ
Consilier juridic

Nicoleta COJUHARI
Manager web și rețele sociale

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva